

USTAWA

z dnia2014 r.

o zmianie ustawy o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich

Art. 1. W ustawie z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 150, poz. 1249, z późn. zm.¹⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) producent rolny - osobę fizyczną, osobę prawną albo jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, w której posiadaniu lub współposiadaniu jest gospodarstwo rolne, prowadzącą działalność rolniczą, o której mowa w art. 4 ust. 1 lit. c rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1307/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego przepisy dotyczące płatności bezpośrednich dla rolników na podstawie systemów wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 637/2008 i rozporządzenie Rady (WE) nr 73/2009 (Dz. Urz. UE L z 20.12.2013 Nr 347, str. 608, zwanym dalej „rozporządzeniem nr 1307/2013”,”;

2) w art. 5:

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Dopłaty wynoszą do 65% składki z tytułu ubezpieczenia:

1) upraw, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 1, jeżeli określone przez zakłady ubezpieczeń stawki taryfowe ubezpieczenia nie przekraczają 7% sumy ubezpieczenia, w przypadku rozdzielenia rodzajów ryzyka suma ubezpieczenia danej uprawy dotyczy wszystkich rodzajów ryzyka,

2) zwierząt, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 2, jeżeli określone przez zakłady ubezpieczeń stawki taryfowe ubezpieczenia nie przekraczają 0,5% sumy ubezpieczenia.”,

b) ust. 2b i 2c otrzymują brzmienie:

¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2006 r. Nr 120, poz. 825 i Nr 157, poz. 1119, z 2007 r. Nr 49, poz. 328, z 2008 r. Nr 145, poz. 918, z 2009 r. Nr 18, poz. 97 oraz z 2011 r. Nr 106, poz. 622.

„2b. Zakłady ubezpieczeń mogą określić stawki taryfowe ubezpieczenia wyższe niż określone w ust. 2. W przypadku, gdy stawki taryfowe ubezpieczenia są wyższe niż określone w ust. 2, dopłaty do składek przysługują w wysokości określonej w ust. 2.

2c. Dopłaty stosuje się do składek z tytułu zawarcia umów ubezpieczenia obejmujących zakresem ochrony ubezpieczeniowej poziom szkód wyższy niż 30% średniej rocznej produkcji rolnej w gospodarstwie rolnym lub dziale specjalnym produkcji rolnej z trzech lat poprzedzających rok, w którym wystąpiły szkody lub średniej z trzech lat w okresie pięcioletnim poprzedzającym rok, w którym wystąpiły szkody, z pominięciem roku o najwyższej i najniższej wielkości produkcji.”;

3) w art. 6 uchyla się ust. 2 i 3;

4) w art. 7:

a) po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:

„2a. W przypadku zawarcia przez zakłady ubezpieczeń porozumienia koasekuracyjnego, na podstawie którego zakłady ubezpieczeń zamierzają zawierać umowy ubezpieczenia na zasadach koasekuracji w rozumieniu art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz. U. z 2013 r. poz. 950 i 1289), zwanego dalej „porozumieniem koasekuracyjnym”, dopłaty są wypłacane zakładowi ubezpieczeń wskazanemu w tym porozumieniu do reprezentowania pozostałych zakładów ubezpieczeń, zwanemu dalej „wiodącym zakładem ubezpieczeń”.”,

b) po ust. 3 dodaje się ust. 3a w brzmieniu:

„3a. W przypadku określonym w ust. 2a, wniosek, o którym mowa w ust. 3, w imieniu zakładów ubezpieczeń, które zawarły porozumienie koasekuracyjne, składa wiodący zakład ubezpieczeń. Wniosek zawiera dodatkowo informacje o podziale wysokości dopłat pomiędzy poszczególne zakłady ubezpieczeń z podziałem na dopłaty do składek z tytułu zawarcia umów ubezpieczenia upraw i na dopłaty do składek z tytułu zawarcia umów ubezpieczenia zwierząt.”;

5) w art. 9:

a) po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:

„2a. W przypadku, gdy zostało zawarte porozumienie koasekuracyjne, ofertę w imieniu zakładów ubezpieczeń, które zawarły to porozumienie, składa wiodący zakład ubezpieczeń.”,

b) po ust. 4a dodaje się ust. 4b w brzmieniu:

„4b. W przypadku określonym w ust. 2a, informacje, o których mowa w ust. 4 pkt 1 i 9, oraz dokumenty, o których mowa w ust. 4 pkt 2 i 3, powinny dotyczyć każdego z zakładów ubezpieczeń, które zawarły porozumienie koasekuracyjne. Ponadto oferta powinna zawierać:

- 1) wskazanie, który z zakładów ubezpieczeń jest wiodącym zakładem ubezpieczeń;
- 2) zasady udziału zakładów ubezpieczeń w składce z tytułu zawarcia umów ubezpieczenia, określone w porozumieniu koasekuracyjnym;
- 3) zasady udziału zakładów ubezpieczeń w ochronie ubezpieczeniowej i wypłacie odszkodowań za szkody, określone w porozumieniu koasekuracyjnym;
- 4) wskazanie, które z zakładów ubezpieczeń będą wykonywały czynności likwidacji szkód;
- 5) kopię porozumienia koasekuracyjnego potwierdzoną za zgodność z oryginałem przez osobę upoważnioną do składania oświadczeń woli w imieniu wiodącego zakładu ubezpieczeń.”;

6) w art. 10a ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Zakładom ubezpieczeń:

- 1) które zawarły z ministrem właściwym do spraw rolnictwa umowy w sprawie dopłat,
 - 2) innym niż określone w pkt 1, które zawarły umowy ubezpieczenia obowiązkowego upraw,
 - 3) o których mowa w pkt 1 i 2, które zawarły porozumienie koasekuracyjne
- przysługuje dotacja celowa na pokrycie części odszkodowań wypłaconych producentom rolnym z tytułu szkód spowodowanych przez suszę, zwana dalej „dotacją”.”;

7) w art. 10b:

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Wniosek o przyznanie dotacji zakład ubezpieczeń składa w terminach:

- 1) do dnia 30 czerwca danego roku kalendarzowego – za okres od dnia 1 stycznia do dnia 31 maja danego roku kalendarzowego;
- 2) do dnia 30 września danego roku kalendarzowego – za okres od dnia 1 czerwca do dnia 31 sierpnia danego roku kalendarzowego;

3) do dnia 31 stycznia następnego roku – za okres od dnia 1 września do dnia 31 grudnia danego roku kalendarzowego.”,

b) ust. 3b otrzymuje brzmienie:

„3b. W przypadku gdy wartość dotacji otrzymanej za poprzednie okresy, o których mowa w ust. 2, przewyższa wysokość dotacji za okres od dnia 1 stycznia w danym roku kalendarzowym do końca okresu objętego wnioskiem, ustalonej zgodnie z art. 10a ust. 2, zakład ubezpieczeń zwraca różnicę między kwotą otrzymanej dotacji a kwotą dotacji należnej, w terminie 14 dni od dnia upływu terminu określonego dla złożenia tego wniosku.”,

c) po ust. 3b dodaje się ust. 3c – 3f w brzmieniu:

„3c. W przypadku gdy zostało zawarte porozumienie koasekuracyjne, wniosek o przyznanie dotacji w imieniu zakładów ubezpieczeń, które zawarły to porozumienie, składa wiodący zakład ubezpieczeń.

3d. W przypadku określonym w ust. 3c, we wniosku o przyznanie dotacji informacje, o których mowa w ust. 3 pkt 2, 3, 7 i 9, podaje się w odniesieniu do każdego z zakładów ubezpieczeń, które zawarły porozumienie koasekuracyjne. Do wniosku o przyznanie dotacji dołącza się kopię porozumienia koasekuracyjnego potwierdzoną za zgodność z oryginałem przez osobę upoważnioną do składania oświadczeń woli w imieniu wiodącego zakładu ubezpieczeń.

3e. Wiodący zakład ubezpieczeń jest obowiązany do rozliczenia się z kwoty otrzymanej dotacji z pozostałymi zakładami ubezpieczeń, w proporcji wynikającej z zasad udziału tych zakładów ubezpieczeń w ochronie ubezpieczeniowej i wypłacie odszkodowań za szkody, określonych w porozumieniu koasekuracyjnym.

3f. W przypadku, o którym mowa w ust. 3b, do zwrotu dotacji są zobowiązane solidarnie zakłady ubezpieczeń, które zawarły porozumienie koasekuracyjne.”,

d) po ust. 4 dodaje się ust. 4a i 4b w brzmieniu:

„4a. Zakład ubezpieczeń jest obowiązany rozliczyć otrzymaną dotację oraz złożyć ministrowi właściwemu do spraw rolnictwa sprawozdanie rzeczowo-finansowe z realizacji wypłat odszkodowań producentom rolnym z tytułu szkód spowodowanych przez suszę.

4b. Przepis ust. 4a stosuje się odpowiednio do wiodącego zakładu ubezpieczeń.”,

e) ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Minister właściwy do spraw rolnictwa w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw instytucji finansowych oraz ministrem właściwym do spraw finansów publicznych określi, w drodze rozporządzenia, sposób rozliczania dotacji, w tym wzór dokumentu, na którym dokonuje się jej rozliczenia oraz tryb składania i wzór sprawozdania, o którym mowa w ust. 4a, mając na uwadze zapewnienie prawidłowego rozliczenia dotacji oraz kierując się potrzebą ujednoczenia dokumentów stosowanych do rozliczania dotacji.”;

8) w art. 10c:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Rolnik w rozumieniu art. 4 ust. 1 lit. a rozporządzenia nr 1307/2013, zwany dalej „rolnikiem”, który uzyskał płatności bezpośrednie w rozumieniu przepisów o płatnościach w ramach systemu wsparcia bezpośredniego, jest obowiązany zawrzeć umowę ubezpieczenia obowiązkowego upraw, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 1, od ryzyka wystąpienia szkód spowodowanych przez powódź, suszę, grad, ujemne skutki przezimowania lub przymrozki wiosenne.”,

b) w ust. 4:

– uchyla się pkt 1,

– pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) powódź, suszę, grad i przymrozki wiosenne – po upływie 14 dni od dnia zawarcia umowy ubezpieczenia obowiązkowego;”.

Art. 2. Przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 10b ust. 5 ustawy wymienionej w art. 1 zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 10b ust. 5 tej ustawy w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie dłużej jednak niż przez 9 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 3. 1. W 2015 r. zakład ubezpieczeń może złożyć ofertę o zawarcie umowy w sprawie dopłat na 2015 r. do dnia 31 stycznia 2015 r.

2. Umowa w sprawie dopłat, o której mowa w ust. 1, jest zawierana z zakładem ubezpieczeń do dnia 28 lutego 2015 r.

Art. 4. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2015 r.

UZASADNIENIE

Projekt ustawy o zmianie ustawy o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich ma na celu:

- 1) dostosowanie przepisów ustawy o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich do:
 - a) wytycznych Unii Europejskiej w sprawie pomocy państwa w sektorach rolnym i leśnym oraz na obszarach wiejskich w latach 2014 – 2020 (Dz. Urz. UE C) – w zakresie stosowania pomocy państwa do ubezpieczeń od szkód powodujących straty przekraczające 30% średniej rocznej produkcji z trzech lat poprzedzających wystąpienie szkód lub średniej z trzech lat określonej na podstawie pięciu poprzednich lat, z wyłączeniem wartości najwyższej i najniższej,
 - b) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1307/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego przepisy dotyczące płatności bezpośrednich dla rolników na podstawie systemów wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) Nr 637/2008 i rozporządzenie Rady (WE) nr 73/2009 (Dz. Urz. UE L z 20.12.2013 nr 347, str. 608 - w zakresie definicji działalności rolniczej oraz definicji rolnika;
- 2) zapewnienie producentom rolnym dostępu do ubezpieczeń upraw rolnych z dopłatami z budżetu państwa do składek ubezpieczenia w przypadku stosowana przez zakłady ubezpieczeń stawek taryfowych w wysokościach wyższych niż 7% sumy ubezpieczenia upraw i 0,5% sumy ubezpieczenia zwierząt,
- 3) zmianę treści upoważnienia dla ministra właściwego do spraw rolnictwa do określenia w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw instytucji finansowych oraz ministrem właściwym do spraw finansów publicznych sposobu rozliczania dotacji, w tym wzoru dokumentu, na którym zakłady ubezpieczeń będą dokonywały rozliczeń dotacji oraz trybu składania i wzoru sprawozdania rzeczowo - finansowego – co usprawni system rozliczeń otrzymanych przez zakłady ubezpieczeń dotacji na pokrycie części odszkodowań wypłaconych producentom rolnym oraz umożliwi ujednoczenie formy przekazywanych sprawozdań i rozliczeń dotacji;
- 4) skrócenie z 30 do 14 dni terminu od którego następuje odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń po zawarciu umowy obowiązkowego ubezpieczenia upraw rolnych od ryzyka wystąpienia szkód spowodowanych przez powódź i suszę;

5) umożliwienie zawierania umów ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich z grupą zakładów ubezpieczeń współpracujących na podstawie porozumienia koasekuracyjnego.

W ustawie o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich proponuje się wprowadzenie definicji producenta rolnego prowadzącego działalność rolniczą obowiązującą przy ubieganiu się o dopłaty bezpośrednie. Ze względu na to, że działki rolne, na które przyznawane są dopłaty bezpośrednie poddawane są 100% kontroli administracyjnej dokonywanej przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, łączna powierzchnia tych działek będzie stanowiła odniesienie do powierzchni użytków rolnych, na których prowadzone uprawy powinny podlegać w 50% ubezpieczeniu obowiązkowemu.

Nadanie nowego brzmienia w art. 5 ust. 2 ma na celu objęcie ochroną ubezpieczeniową szerszej grupy producentów rolnych poprzez podniesienie do 7% stawek taryfowych, do których stosuje się dopłaty z budżetu państwa do składek ubezpieczenia upraw rolnych oraz podniesienie do 65% poziomu wysokości dopłat, jakie będą mogli uzyskać producenci rolni z tytułu zawarcia umów ubezpieczenia.

W art. 5 w ust. 2b zaproponowano zrezygnowanie z ustalania maksymalnej stawki taryfowej ubezpieczenia upraw rolnych uprawniającej do uzyskania dopłaty do składki. W przypadku przekroczenia stawki taryfowej ubezpieczenia, dopłaty do składek producentów rolnych będą stosowane do wysokości odpowiednio 7% sumy ubezpieczenia w przypadku upraw rolnych i 0,5% sumy ubezpieczenia w przypadku zwierząt gospodarskich, natomiast pozostałą część składki w całości zapłaci rolnik. Wprowadzenie powyższego przepisu ma na celu zwiększenie ochrony ubezpieczeniowej upraw rolnych, w tym przez zwiększenie liczby zawartych z producentami rolnymi umów ubezpieczenia upraw rolnych. Aktualnie znaczna część stawek taryfowych ustalana jest przez zakłady ubezpieczeń na poziomie przekraczającym 6% sumy ubezpieczenia upraw rolnych, co wpływa na brak stosowania dopłat z budżetu państwa do składek ubezpieczeń. Producenci rolni nie mogąc uzyskać dopłat z budżetu państwa do składek ubezpieczeń upraw rolnych z powodu ograniczonych możliwości finansowych rezygnują z zawarcia umów ubezpieczenia upraw rolnych z pełną składką. Ponadto swoboda określania wysokości taryfy składek pozwoli na zwiększenie konkurencji pomiędzy zakładami ubezpieczeń doprowadzając w efekcie do ich ustalenia na poziomie satysfakcjonującym producentów rolnych i zakład ubezpieczeń.

Zgodnie z projektem rozporządzenia Komisji uznającego niektóre kategorie pomocy w sektorach rolnym i leśnym oraz na obszarach wiejskich za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej oraz uchylającym rozporządzenie Komisji (WE) nr 1857/2006, pomoc na opłacenie składek ubezpieczenia może dotyczyć zakresu ubezpieczenia obejmującego straty spowodowane przez klęski żywiołowe lub niekorzystne zjawiska klimatyczne porównywalne do klęsk żywiołowych i inne niekorzystne zjawiska klimatyczne, tj. zjawiska atmosferyczne, które niszczą ponad 30% średniej rocznej produkcji danego rolnika. Mając powyższe na uwadze zaproponowano nowe brzmienie ust. 2c w art. 5. Zakłady ubezpieczeń będą jednak mogły ubezpieczać na warunkach komercyjnych (bez dopłaty z budżetu państwa do składek ubezpieczenia) szkody powodujące straty do 30% średniej rocznej produkcji rolnej danego rolnika, przy czym wzory polis ubezpieczenia powinny zapewnić możliwość rozdzielania kosztów polis ubezpieczenia do 30% strat i powyżej 30% strat, do których będą mogły być stosowane dopłaty do ceny zakupu tych polis.

Z danych zakładów ubezpieczeń, które zawierają umowy w sprawie dopłat do składek ubezpieczeń upraw rolnych i zwierząt gospodarskich dotyczących wysokości stawek taryfowych za ubezpieczenie upraw rolnych od zdarzeń losowych określonych w ustawie wynika, iż w większości oferowane są pakiety ubezpieczeń, natomiast ubezpieczenia od pojedynczych ryzyk dotyczą powodzi, suszy, gradu, przymrozków wiosennych oraz ujemnych skutków przezimowania. Oferowane przez zakłady ubezpieczeń wysokości stawek taryfowych uzależnione są od gatunku danej rośliny, zakresu ubezpieczanych ryzyk, lokalizacji danej uprawy (rodzaju gleb, strefy zagrożenia ryzykiem) oraz aktualnej oceny ryzyka. Przykładowe wysokości stawek taryfowych ubezpieczenia poszczególnych upraw rolnych od pojedynczych ryzyk oraz pakiety ryzyk ujętych w taryfach stawek stanowiących załączniki do umów zawartych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z zakładami ubezpieczeń na stosowanie dopłat do składek ubezpieczeń w 2014 r. kształtowały się następująco:

Ryzyka/ wysokości stawek taryfowych

	G	G, Pw	G, Usp, Pw	Po	Usp	Pw	S	G, Usp	G, H, Dn, Pi, Ozil	G, Usp, Pw, H, Dn, Pi, Ozil	G, Usp, Pw, Po	G, Usp, Pw, H, Dn, Pi, Ozil	G, Usp, Pw, Po, S, H, Dn, Pi, Ozil	G, Usp, Pw, Po, S, H, Dn, Pi, Ozil
Wyszczególnienie														
zboża jare	0,39-2,0	0,98-4,6				0,5-3,6	2,0-15,0		0,47-4,0				5,0-12,0	6,0-13,0
zboża ozime	0,39-2,25		1,89-10,0		1,8-8,0			1,67-9,0	0,54-4,0	4,0-10,0	5,0-12,0	5,5-13,0	6,0-14,0	6,6-15,0
kukurydza	0,35-5,0	1,0-5,0				1,0-3,0	2,0-17,0		0,47-5,0				5,0-12,0	6,0-13,0
rzepak jary									1,33-5,0				5,5-14,0	6,0-15,0
rzepak ozimy	0,95-4,0	2,5-6,7	3,62-13,0		3,6-10,0	1,0-4,8		3,15-11,0	1,33-5,0	5,5-12,0	6,0-15,0	6,0-16,0	8,0-18,0	
rzepik			2,5-13,0	1,5-12,0	4,0-10,0		2,0-15,0	2,5-11,0		5,5-12,0		6,0-16,0		
ziemiaki	0,35-2,0	1,0-10,0				1,0-5,0			0,47-5,0				5,0-14,0	6,0-16,0
buraki cukrowe	0,39-3,6	1,0-6,0							0,54-5,0				5,0-13,0	6,0-15,0
chmiel	2,0-12,0	3,0-12,0				1,0-3,0	2,0-16,0		5,0-12,0				5,0-12,0	6,0-14,0
tytoń		5,0-12,0					2,0-18,0		6,0-12,0				6,0-14,0	7,0-16,0
warzywa gruntowe	1,0-12,0	1,5-12,0				1,0-5,0	2,0-18,0	6,0-15,0	3,0-12,0	7,0-12,0	10,0-14,0	11,0-16,0	6,0-17,0	6,6-18,0
owoce drzew i krzewów owocowych	5,0-12,0	7,7-15,0	5,0-15,0	1,5-15,0	6,0-9,0	5,4-10,0	2,0-17,0	8,0-15,0	5,5-15,0	9,0-14,0	10,0-16,0	11,0-17,0	11,0-17,0	12,0-19,0
drzewa i krzewy owocowe	0,5-12,0	1,0-15,0		1,5-12,0	1,0-5,0	0,5-2,0	1,5-17,0	1,0-15,0	2,0-15,0	3,0-6,0	3,0-8,0	4,5-9,0	4,5-10,0	5,0-11,0
truskawki	1,0-12,0	1,0-13,2		1,5-12,0	2,0-9,0	1,0-7,2	2,0-17,0	3,0-15,0	2,5-12,0	5,0-13,0	4,0-17,0	5,0-18,0	5,0-16,0	6,0-17,0
rośliny strączkowe	0,58-6,0	0,64-12,0		1,5-12,0		1,0-3,6	2,0-15,0		0,77-5,0				5,0-13,0	6,15

G grad
Pw przymrozki wiosenne
Usp ujemne skutki przezimowania
Po powódź
Pi piorun
S susza
H huragan
Dn deszcz nawalny
Ozil obsunięcie się ziemi i lawiny

A zatem podwyższenie maksymalnych stawek taryfowych uprawniających do ubiegania się o dopłatę z budżetu państwa do 7% sumy ubezpieczenia powinno wpłynąć na zwiększenie powierzchni upraw rolnych objętych ochroną ubezpieczeniową. W przypadku ustalenia przez rolnika z zakładem ubezpieczeń stawki taryfowej dla uprawy położonej w strefie dużego zagrożenia ryzykiem w wysokości powyżej 7% sumy ubezpieczenia, rolnik otrzyma dopłatę do wysokości stawki taryfowej 7%, natomiast część składki powyżej tych stawek zapłaci rolnik we własnym zakresie.

Od początku funkcjonowania systemu pomimo, iż zakładano objęcie ochroną ubezpieczeniową co najmniej 7 mln ha upraw, faktycznie objęta ochroną ubezpieczeniową w poszczególnych latach była znacznie niższa powierzchnia upraw, tj. w roku: 2006 – 311 740 ha, 2007 – 575 029 ha, 2008 – 1 832 036 ha, 2009 – 2 808 104 ha, 2010 – 2 845 777 ha, 2011 – 3 032 634 ha, 2012 - 2 751 438 ha – 2013 - 3 398 811 ha.

W przypadku ubezpieczenia zwierząt gospodarskich proponuje się utrzymanie dotychczasowej stawki taryfowej (0,5% sumy ubezpieczenia) uprawniającej do stosowania dopłaty. W 2010 r. ubezpieczonych było 689 200 szt. zwierząt gospodarskich, w 2011 r. – 1 245 670 szt., w 2012 r. - 2 079 000 szt. i w 2013 r. - 4 073 830 szt. zwierząt.

Za monitorowanie wydatków na dopłaty do składek ubezpieczeń upraw rolnych i zwierząt gospodarskich stosowanych na podstawie ustawy o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich jest odpowiedzialny minister właściwy do spraw rolnictwa. Zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami minister właściwy do spraw rolnictwa zawiera z zakładami ubezpieczeń umowy w sprawie dopłat do składek ubezpieczeń upraw rolnych i zwierząt gospodarskich na rok kalendarzowy, w których określa się wysokość limitu dopłat do tych składek.

A zatem, tak jak to ma miejsce obecnie, limity dopłat do składek ubezpieczeń upraw rolnych i zwierząt gospodarskich stosowanych na podstawie ustawy o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich na każdy rok będą określone w umowach zawieranych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa z zakładami ubezpieczeń w ramach dotacji przewidzianej na ten cel w ustawie budżetowej na dany rok. Środki na dopłaty do składek ubezpieczeń zostaną przekazane do wysokości ustalonych w tych umowach, co oznacza, iż po wyczerpaniu limitu na dopłaty do składek, nie mogą być zawierane umowy

ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich z producentami rolnymi z dopłatami do składek. W przypadku zgłoszenia przez zakłady ubezpieczeń limitów dopłat przekraczających limit wydatków na dany rok, zostaną wprowadzone mechanizmy korygujące polegające na zmniejszeniu limitów tych dopłat w umowach zawieranych z zakładami ubezpieczeń przez ministra właściwego do spraw rolnictwa do wysokości wydatków ustalonych w ustawie budżetowej na dany rok na ten cel .

Zgodnie z danymi przekazanymi przez Polską Izbę Ubezpieczeń oraz wynikającymi ze sprawozdań przesłanych przez zakłady ubezpieczeń:

1) kwoty wypłaconych odszkodowań w latach 2008 – I połowa 2012 przez zakłady ubezpieczeń, które zawarły z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi umowy w sprawie dopłat do składek ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich kształtują się następująco:

w zł

Ryzyka	Wysokość wypłaconych odszkodowań w latach				
	2008	2009	2010	2011	Od 1.01. do 30.06.2012 r.
susza	157 832 109	1 357 150	604 312	2 313 371	76 811
powódź	304 347	1 567 676	4 362 625	1 894 610	57 303
ujemne skutki przezimowania	898 860	2 268 298	31 487 705	160 644 322	582 905 023
przymrozki wiosenne	2 910 069	32 922 210	8 049 651	137 249 546	5 591 789
grad, huragan, deszcz nawalny, piorun, obsunięcie się ziemi, lawina	31 445 204	82 688 525	53 144 004	59 736 981	5 383 693
Razem	193 390 589	120 803 859	97 648 297	361 838 830	594 014 619

2) struktura ubezpieczeń upraw rolnych według ryzyk w latach 2008 – I połowa 2012 przedstawia się następująco:

Ryzyka	Umowy, których zakres ubezpieczenia obejmuje dane ryzyko				
	2008 Liczba ryzyk	2009 Liczba ryzyk	2010 Liczba ryzyk	2011 Liczba ryzyk	Od 1.01. do 30.06.2012 r. Liczba ryzyk

susza	14 714	9 001	1 494	648	258
powódź	13 729	1 863	2 064	610	259
Ujemne skutki przezimowania	71 738	44 646	50 770	54 204	73
przymrozki wiosenne	72 182	67 834	73 631	69 896	21 508
huragan	13 679	1 369	4 623	4 970	4 727
deszcz nawalny	13 679	1 352	4 623	4 970	4 727
grad	88 437	174 465	188 008	171 835	106 930
piorun	13 613	1 340	4 597	4 882	4 344
obsunięcie się ziemi	13 613	1 340	4 597	4 882	4 344
lawina	13 613	1 340	4 597	4 871	4 221
Razem	328 997	304 550	339 004	321 768	151 391

W art. 10b proponuje się wprowadzenie zmian dotyczących:

- 1) terminów składania przez zakład ubezpieczeń wniosków o przyznanie dotacji; proponuje się, aby wnioski te były składane przez zakład ubezpieczeń w terminach:
 - a) do dnia 30 czerwca danego roku kalendarzowego – za okres od dnia 1 stycznia do dnia 31 maja danego roku kalendarzowego,
 - b) do dnia 30 września danego roku kalendarzowego – za okres od dnia 1 czerwca do dnia 31 sierpnia danego roku kalendarzowego,
 - c) do dnia 31 stycznia następnego roku – za okres od dnia 1 września do dnia 31 grudnia danego roku kalendarzowego;
- 2) zwrotu otrzymanej przez zakłady ubezpieczeń dotacji celowej; proponuje się nadanie nowego brzmienia ust. 3b w art. 10b, zgodnie z którym zakład ubezpieczeń zwraca różnicę między kwotą otrzymanej dotacji a kwotą dotacji należnej, w terminie 14 dni od dnia upływu terminu na złożenie wniosku za następny okres, w przypadku gdy wysokość dotacji za okres od dnia 1 stycznia danego roku kalendarzowego do końca okresu objętego wnioskiem jest niższa niż kwota, jaką zakład już otrzymał.

Niezbędne jest również dodanie nowego ust. 4a, zobowiązującego zakład ubezpieczeń do rozliczenia otrzymanej dotacji oraz do złożenia ministrowi właściwemu do spraw rolnictwa sprawozdania rzeczowo-finansowego z realizacji wypłat odszkodowań producentom rolnym oraz rozliczenia dotacji.

Mając na uwadze zapewnienie prawidłowego rozliczania dotacji otrzymanej przez zakłady ubezpieczeń, proponuje się w art. 10b ust. 5 ustawy wprowadzić zmianę polegającą na upoważnieniu ministra właściwego do spraw rolnictwa do określenia, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw instytucji finansowych oraz ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, sposobu rozliczania dotacji, w tym wzoru dokumentu, na którym zakłady ubezpieczeń będą dokonywać jej rozliczenia oraz trybu składania i wzoru sprawozdania rzeczowo-finansowego. Określenie wzoru sprawozdania rzeczowo-finansowego zapewni prawidłowe rozliczenie przyznanej zakładom ubezpieczeń dotacji oraz ujednotoci stosowane dokumenty w tym zakresie. A zatem zaproponowana zmiana usprawni system rozliczeń w zakresie otrzymanych przez zakłady ubezpieczeń dotacji na pokrycie części odszkodowań wypłaconych producentom rolnym.

W art. 10c zaproponowano zmiany mające na celu dostosowanie definicji rolnika do określonej w rozporządzeniu nr 1307/2013, a także skrócenie z 30 do 14 dni od daty zawarcia polisy ubezpieczenia obowiązkowego upraw rolnych okresu odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń od ryzyka szkód spowodowanych przez powódź i suszę, mając na uwadze, iż w praktyce z tego tytułu producenci rolni ponosząc znaczne koszty na zakup polis pozbawieni są możliwości wypłaty odszkodowań w przypadku wystąpienia skutków tych zdarzeń w okresie znacznie krótszym niż 30 dni, np. w wyniku ulewnych deszczy powodzie występują po kilku dniach.

W projekcie ustawy zaproponowano również zmiany mające na celu dostosowanie kształtu ustawy do sytuacji, w której kilka zakładów ubezpieczeń zamierza oferować umowy ubezpieczenia w ramach koasekuracji, tj. wspólnie udzielać ochrony ubezpieczeniowej producentom rolnym i partycypować w ryzyku ubezpieczeniowym na ustalonych przez siebie zasadach i ustalonych proporcjach. Rozwiązanie takie umożliwi działanie na rynku ubezpieczeń oferującym ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich z dopłatami z budżetu państwa tym zakładom ubezpieczeń, które ze względów organizacyjnych bądź kapitałowych zamierzają współdziałać w oferowaniu ochrony ubezpieczeniowej.

Powinno to przyczynić się do zwiększenia konkurencyjności na tym rynku oraz pozytywnie wpłynąć na jakość obsługi i likwidacji szkód w tym segmencie rynku. Zgodnie z zaproponowanymi przepisami jeden z zakładów ubezpieczeń przyjmuje na siebie rolę wiodącego zakładu ubezpieczeń, z którym dokonywane są wszelkie rozliczenia dopłat i dotacji przewidzianych ustawą. Wiodący zakład ubezpieczeń ma z kolei obowiązek rozliczania się z pozostałymi zakładami odpowiednio na zasadach, na których te zakłady partycypują w składce (dotyczy dopłat) oraz w wypłacanych odszkodowaniach (dotyczy dotacji celowej). Zaproponowane zmiany uwzględniają specyfikę współdziałania zakładów ubezpieczeń na podstawie porozumienia koasekuracyjnego. Zmiany w powyższym zakresie zaproponowano w art. 7, 9 i 10b ustawy.

Określony w ustawie o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich program pomocy został notyfikowany w Komisji Europejskiej z terminem ważności do końca 2014 r. Zatem zmieniająca ustawę będzie przedmiotem notyfikacji w Komisji Europejskiej i zgodnie z wytycznymi Unii Europejskiej w sprawie pomocy państwa w sektorach rolnym i leśnym oraz na obszarach wiejskich w latach 2014 – 2020 (Dz. Urz. UE C) będzie mogła być stosowana do końca 2020 r. Po przyjęciu przez Radę Ministrów projektu ustawy zmieniającej ustawę o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich, Komisji Europejskiej zostaną przesłane informacje w celu notyfikacji programu pomocowego.

Proponuje się, aby projektowana ustawa weszła w życie z dniem 1 stycznia 2015 r. W celu wprowadzenia odpowiednich zmian w zakładach ubezpieczeń, w projekcie zaproponowano, aby w 2015 r. zakłady te mogły złożyć oferty o zawarcie umowy w sprawie dopłat na 2015 r. do dnia 31 stycznia 2015 r. i zawrzeć z ministrem właściwym do spraw rolnictwa umowy do dnia 28 lutego 2015 r.

Wprowadzenie proponowanych zmian w ustawie o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich powoduje konieczność wprowadzenia przepisów przejściowych (art. 2 projektu ustawy) w związku z proponowaną zmianą upoważnienia zawartego w art. 10b ust. 5 ustawy. Proponuje się zachowanie w mocy przepisów wydanych na podstawie art. 10b ust. 5 ustawy w celu zapewnienia

prawidłowego i terminowego rozliczania przez zakłady ubezpieczeń otrzymanej za 2014 r. dotacji.

Stosownie do art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn. zm.) projekt ustawy został zamieszczony na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Rządowego Centrum Legislacji.

Projekt ustawy został umieszczony w Wykazie Prac Legislacyjnych Rady Ministrów na 2014 r. pod numerem UD43.

 Opracowano w Departamencie Finansów

 D Y R E K T O R

Aleksandra Szelańska

Za zgodność pod względem
prawnym i redakcyjnym

Dyrektor Departamentu
Prawno-Legislacyjnego

Grzegorz Wykowski

Akceptował

SEKRETARZ STANU

Kazimierz Plocke

<p>Nazwa projektu Projekt ustawy o zmianie ustawy o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich</p> <p>Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Kazimierz Plocke, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Aleksandra Szelałowska, Dyrektor Departamentu Finansów, tel. 22 623 17 64, 22 623 20 21, aleksandra.szelałowska@minrol.gov.pl.</p>	<p>Data sporządzenia 27.05.2014r.</p> <p>Źródło: Projekt wytycznych Unii Europejskiej w sprawie pomocy państwa w sektorach rolnym i leśnym oraz na obszarach wiejskich w latach 2014 – 2020</p> <p>Nr w wykazie prac: UD43</p>
--	---

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Istniejące obecnie uregulowania w zakresie udzielania dopłat do składek ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich muszą być dostosowane do nowych zasad udzielania pomocy publicznej w rolnictwie. Ponadto należy wprowadzić uproszczenia w rozliczaniu dotacji z zakładami ubezpieczeń i związanej z tym sprawozdawczości.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Celem projektowanej ustawy jest ograniczenie udzielania dotacji do składek ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich do wykupionych polis ubezpieczenia od szkód powodujących straty przekraczające 30% trzyletniej średniej produkcji. Ponadto aktualnie znaczna część stawek taryfowych ustalana jest przez zakłady ubezpieczeń na poziomie przekraczającym 6% sumy ubezpieczenia upraw rolnych, co uniemożliwia stosowanie dopłat z budżetu państwa do składek ubezpieczeń. Producenci rolni nie mogą uzyskać dopłat z budżetu państwa do składek ubezpieczeń upraw rolnych z powodu ograniczonych możliwości finansowych rezygnują z zawarcia umów ubezpieczenia upraw rolnych z pełną składką. Odstąpienie od górnej granicy stawek taryfowych przy ograniczeniu do 7% stawki, do której stosować się będzie 65% dopłatę umożliwi ubezpieczenia bardzo wrażliwych roślin, np. sadów owocowych od skutków ujemnych skutków przezimowaniu czy przymrozków wiosennych.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Najczęściej stosowanym rozwiązaniem jest obowiązkowe ubezpieczenie od określonych ryzyk. Obowiązek może dotyczyć wszystkich gospodarstw rolnych, np. w Grecji w zakresie ubezpieczenia upraw i na Cyprze lub tylko tych, które chcą korzystać z innych form pomocy państwa, np. z kredytów preferencyjnych (w USA, Indiach, Urugwaju, Izraelu czy Nigerii). Dotacje ze środków publicznych do stawek ubezpieczenia upraw i zwierząt stosowane są poza Polską w kilku krajach europejskich: w Portugalii, Austrii, Luksemburgu, Włoszech, Hiszpanii, Francji i Szwecji. Na rynku pojawiają się również ubezpieczenia indeksowane (*index insurances*), stosowane także w ubezpieczeniach przychodów, które są oparte o odpowiedni wskaźnik dla danego terytorium (np. gminy) - np. w Austrii.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Zakłady ubezpieczeń	Zakłady ubezpieczeń prowadzące działalność w zakresie działu II (majątek) – 31 podmioty. Jednakże w praktyce będzie oddziaływał na zakłady ubezpieczeń, które zawrą z ministrem	Komisja Nadzoru Finansowego	Zakłady ubezpieczeń, które zawrą umowy ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich będą wypłacały odszkodowania w przypadku wystąpienia strat w uprawach rolnych lub zwierzętach

jednostki (oddzielnie)												
Saldo ogółem	200,6	250,1	300,1	350,1	525,1	525,1						2 151,1
budżet państwa	200,6	250,1	300,1	350,1	525,1	525,1						2 151,1
JST												
pozostałe jednostki (oddzielnie)												

Źródła finansowania	Budżet państwa											
---------------------	----------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	<p>* Ze względu na to, iż przepisy wspólnotowe w zakresie udzielania pomocy państwa będą obowiązywać do 2020 r., przedstawiono skutki finansowe na lata 2015–2020.</p> <p>Dotychczas środki na ubezpieczenie upraw rolnych i zwierząt gospodarskich były planowane w ramach rezerwy celowej cz. 83 oraz cz. 32 – Rolnictwo.</p> <p>Powyższe skutki finansowe zostały wyliczone na podstawie danych zawartych w sprawozdaniach złożonych przez zakłady ubezpieczeń odnośnie powierzchni ubezpieczonych upraw rolnych i zwierząt gospodarskich, z uwzględnieniem proporcjonalnego wzrostu powierzchni ubezpieczonych upraw rolnych i liczby zwierząt gospodarskich oraz średnich stawek taryfowych stosowanych przez zakłady ubezpieczeń.</p> <p>Za monitorowanie wydatków na dopłaty do składek ubezpieczeń upraw rolnych i zwierząt gospodarskich stosowanych na podstawie ustawy o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich jest odpowiedzialny minister właściwy do spraw rolnictwa.</p> <p>Limity dopłat do składek ubezpieczeń upraw rolnych i zwierząt gospodarskich stosowanych na podstawie ustawy o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich na każdy rok będą określane w umowach zawieranych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa z zakładami ubezpieczeń w ramach dotacji przewidzianej na ten cel w ustawie budżetowej na dany rok. Środki na dopłaty do składek ubezpieczeń zostaną przekazane do wysokości ustalonych w tych umowach, co oznacza, iż po wyczerpaniu limitu na dopłaty do składek, nie mogą być zawierane umowy ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich z producentami rolnymi z dopłatami do składek. W przypadku zgłoszenia przez zakłady ubezpieczeń limitów dopłat przekraczających limit wydatków na dany rok, zostaną wprowadzone mechanizmy korygujące polegające na ustaleniu limitów tych dopłat w umowach zawieranych z zakładami ubezpieczeń przez ministra właściwego do spraw rolnictwa do wysokości wydatków zaplanowanych w ustawie budżetowej na dany rok.</p>											
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

		Skutki						
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)
W ujęciu	duże							
pieniężnym	przedsiębior							

(w mln zł, ceny stałe z r.)	iorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe							
	(dodaj/usuń)							
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe							
	Gospodarstwa rolne i działy specjalnej produkcji rolnej	Wejście w życie projektowanej ustawy powinno przyczynić się do poprawy konkurencyjności gospodarstw rolnych, poprzez ograniczenie ryzyka utraty przez producentów rolnych przychodów na skutek wystąpienia niekorzystnych zjawisk atmosferycznych.						
Niemierzalne	(dodaj/usuń)							
	(dodaj/usuń)							
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń								
8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu								
☒ nie dotyczy								
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).				☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy				

☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy

Komentarz:

9. Wpływ na rynek pracy

Wejście w życie projektowanej ustawy umożliwi utrzymanie miejsc pracy w rolnictwie.

10. Wpływ na pozostałe obszary

☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☒ inne: rolnictwo	☐ demografia ☐ mienie państwowe	☐ informatyzacja ☐ zdrowie
---	--	---

Omówienie wpływu: Wejście w życie projektowanej ustawy powinno wpłynąć na zwiększenie ochrony ubezpieczeniowej upraw rolnych, a tym samym na zwiększenie dostępności do środków na wznowienie produkcji rolnej w przypadku szkód spowodowanych przez niekorzystne zjawiska atmosferyczne.

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Projektowane zmiany w ustawie o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich będą przedmiotem notyfikacji w Komisji Europejskiej i po uzyskaniu notyfikacji, przepisy te będą obowiązywały od 1 stycznia 2015 r. do końca 2020 r.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Podwyższenie stawek taryfowych do których będą stosowane dopłaty do składek ubezpieczenia z tytułu zawarcia przez zakłady ubezpieczeń z producentami rolnymi umów ubezpieczenia ma na celu zwiększenie liczby zawartych umów ubezpieczenia, a tym samym zwiększenia powierzchni upraw rolnych i liczby zwierząt gospodarskich objętych ochroną ubezpieczeniową. Zakłada się, następującą powierzchnię ubezpieczonych upraw rolnych w poszczególnych latach:

- 1) 2015 r. - 4 mln ha,
- 2) 2016 r. - 5 mln ha,
- 3) 2017 r. - 6 mln ha,
- 4) 2018 r. - 7 mln ha,
- 5) 2019 r. i 2020 r. - 10,5 mln ha.

Natomiast w przypadku zwierząt gospodarskich zakłada się objęcie ubezpieczeniem 5 mln szt. zwierząt, w tym głównie drobiu.

W celu monitorowania realizacji zadania zastosowany został miernik - „powierzchnia ubezpieczonych upraw w stosunku do powierzchni gruntów ornych (%), który zakłada się, że będzie kształtował się na następującym poziomie w poszczególnych latach:

- 1) 2015 r. - 28,8%,

- 2) 2016 r. - 36,0%,
- 3) 2017 r. - 43,2%,
- 4) 2018 r. - 50,4%,
- 5) 2019 r. i 2020 r. - 75,6%.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)